

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 1607/1-ХИ/1
06.11.2014. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој XV редовној седници, одржаној дана 06.11.2014. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: КУЛТУРА РЕВИЗИЈЕ У НАУЦИ И ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ: СЛУЧАЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 2000-2010. ГОДИНЕ, кандидата Иване Гачановић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 01.03.2011. године.

Кандидат Ивана Гачановић објавила је рад: Може ли антропологија образовања да нас образује? О природи знања у антропологији образовања, Етнолошко-антрополошке свеске 21 (10), 2013, 169-182.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр.6/2589</u> (број захтева)	
<u>7.11.2014.</u> (датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Иване (Братислав) Гачановић

(име, име једног од родитеља и п

КАНДИ
ДАТ

Ивана (Братислав) Гачановић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под
насловом: _____

Култура ревизије у науци и високом образовању:

случај републике Србије 2000-2010. године

Универзитет је дана 1.03.2011. својим актом под бр 020-3976/31 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила: _____

Култура ревизије у науци и високом образовању:

случај републике Србије 2000-2010. године

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Иване (Братислав) Гачановић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 06.2014. одлуком факултета под бр 906/ у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Иван Ковачевић	редовни проф.	етнологија-антропологија	Филозофски ф.
2.	др Бојан Жикић	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	др Љиљана Гавриловић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
4.	др Владимир Рибић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 6.11.2014.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ**

На седници Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Београду, одржаној 25.09.2014. године, изабрани смо у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Култура ревизије у науци и високом образовању: случај Републике Србије 2000-2010. године*, коју је поднела МА Ивана Гачановић.

Пошто смо прочитали и критички оценили докторску дисертацију, о њој подносимо следећи:

ИЗВЕШТАЈ

Докторска дисертација *Култура ревизије у науци и високом образовању: случај Републике Србије 2000-2010. године* МА Иване Гачановић садржи 236 страница компјутерски обрађеног текста, укључујући списак коришћене литературе и извора. Подељена је у три главна поглавља – Увод, Теоријско-методолошки приступ и Анализа, која су даље подељена у мања подпоглавља.

Кандидаткиња је у раду представила критичко разматрање литературе која се тиче савремене теорије о институцији универзитета, политички и друштвени контекст историјског развоја ове институције и анализу савременог стања високообразовног система у Републици Србији, односно Београдског универзитета,

као референтног оквира анализе. Сви наведени елементи рада представљени су кроз призму концепта „култура ревизије“, који се све чешће користи у истраживањима савремених система високог образовања који теже или јесу организовани према англо-саксонском и континенталном моделу универзитета. Кандидаткиња је с обзиром на то у раду и сама при посматрању савременог функционисања система високог образовања скренула пажњу на онај њен аспект који се односи на нормативне праксе и технологије које се користе за надгледање и евалуацију рада појединаца и институција, а које чине неке од главних одредница „културе ревизије“. Тиме је намеравала да одговори на питање да ли и у којој мери о њима можемо говорити као о важним детерминантама савремене академске културе и положаја универзитета у друштву.

У првом поглављу под насловом *Увод* (1-22. стр.), кандидаткиња се бави дефинисањем теме и циља истраживања и појашњавањем значења кључне концепције око које је рад оријентисан – културе ревизије. С обзиром да дата концепција почиње све више да се користи у антропологији и другим дисциплинама крајем последње деценије 20. века, захваљујући делу британског аутора Мајкла Пауера, ауторка је представила основне претпоставке које она садржи и карактеристике високообразовног и политичког контекста у коме настаје.

Због чињенице да се ради о концепцији која често изазива семантичке забуне и која се може односити на „широк скуп друштвених, политичких и економских околности, претпоставки и пракси које се све више уобичавају у системе функционисања универзитета“, кандидаткиња је у овом поглављу јасније одредила на који начин разуме дату концепцију, да би је прилагодила за примену при сагледавању домаћег академског контекста. Она у том циљу издваја три кључна аспекта које сматра дефинишућим одликама културе ревизије, и које намерава да критички преиспита у свом раду: 1) елаборативни механизми за контролу, процену и оцену индивидуалних учинака запослених на универзитету и учинака институције у целости; 2) утицај датих механизма на животе чланова академске заједнице, друштвене односе међу њима и њихов однос према раду и новим критеријумима квалитета и вредновања и 3) нарочит положај хуманистика и

друштвених наука али и саме институције универзитета у контексту савремених економских, политичких, технолошко-информационих и културних околности.

У другом поглављу *Теоријско-методолошки приступ* (22-117 стр.) кандидаткиња нуди преглед широког опсега интердисциплинарних теорија о различитим аспектима високог образовања током 20. века. Највише се задржава на оним становиштима која проблематизују идеју и праксу функционисања ове институције и разматрају домете утицаја ширих друштвено-политичких или идеолошких околности на само њено функционисање.

Ово поглавље обухвата и разматрања која се тичу неких од дефинишућих концепата саме институције универзитета, као што су *знање* и *академска култура*. У подпоглављу *Знање у друштву знања*, кандидаткиња представља реторику на којој се заснива дискурс о савременом друштву као „друштву знања“. Тиме она овде настоји да покаже да је једна од главних одлика такве реторике редефинисање и редуковање појма „знања“ на његове практично употребљиве форме и одредбе, указујући и на све дифузнију употребу појма „образовања“, чиме се овај појам испуњава све већом семантичком празнином и тиме значајно обезвређује. Једна од важних одлика поменутог редуковања појма знања, како кандидаткиња показује у овом делу рада, огледа се и у самој идеји „културе ревизије“. Праксе савремених високообразовних и научних политика, „које наводно имају за циљ да науку и високо образовање учине `ефикасним`, `применљивим` и `исплативим`“, а које заправо квалитет научног и наставног рада своде на мали број нумеричких показатеља, кандидаткиња упоређује са сцијентометријским и редуccionистичким праксама на прелазу између 19. и 20. века, којима се настојало да се друштвено-хуманистичким наукама наметну методе и технике природних наука.

У подпоглављу *Академска култура у култури ревизије: човек у друштву знања*, кандидаткиња пише о оном аспекту високообразовних реформи које се тичу измене услова рада наставно-научног кадра на универзитету и начина на које оне утичу на квалитет високог образовања и на бављење наставно-научним радом. Дато подпоглавље има за циљ да укаже на неке конкретније антрополошке последице културе ревизије по академску заједницу на глобалном нивоу, које се пре свега

односе на питање идентитетских промена као и на питање потенцијалне промене општег концепта академске културе.

Пример манифестације културе ревизије на глобалном нивоу, кандидаткиња нуди у подпоглављу *Глобално рангирање универзитета*, приказујући ову врсту пракси као јасан одраз општег прихватања статистичког прегледа као релевантног средства за представљање „стварности“. Поред описа начина на које се различите врсте глобалних рангирања универзитета спроводе и представљања критеријума који се при томе користе, у овом делу рада посебно се скреће пажња на уочену нормативну одлику оваквих пракси, нарочито из перспективе теорија о односима моћи. Указано је притом и на последицу таквих рангирања која се односи на „нивелирање“ система високог образовања, што се опет представља као последица наметања истих критеријума често веома различито организованим системима високог образовања у свету. Кандидаткиња тиме скреће пажњу и на последице глобалних рангирања по различитост култура знања и академских култура, које су раније имале важну улогу у подстицању размене научних искустава.

У *Осврту на друштвено-политички контекст савремених високо-образовних реформи*, кандидаткиња представља схватања о политичким и другим узроцима који се истичу при објашњењима развоја културе ревизије у сектору високог образовања и другим деловима јавних државних сектора. На основу таквог прегледа, она издваја кључне регулационе принципе на којима се граде савремене наставно-научне политике у којима се може говорити о култури ревизије, али на којима се гради и „нова образовна парадигма“. Принципи које издваја су принципи слободног тржишта и менаџерска идеологија, односно бирократски модел јавног управљања. У наставку овог подпоглавља кандидаткиња пише и о принципима Болоњске реформе, као референтног оквира реформе домаћег система високог образовања. Ослањајући се у великој мери на становиште Гаја Нива, она указује на оне одлике Болоњске реформе који значајно доприносе развоју културе ревизије у домаћем академском контексту. Окосницу овог поглавља представљају одговори три информанта са којима је кандидаткиња спровела дубинске интервјуе током свог истраживања, као и на основу навођења појединих коментара других чланова

домаће академске заједнице, у оквиру њихових медијских изјава или научних и других врста публикација.

У трећем делу рада под насловом *Анализа* (117-207. стр.) кандидаткиња је настојала да кроз представљање појединих карактеристика домаћих промена високообразовног научног система препозна и истакне оне елементе тих промена које би могле да укажу на то да се и у домаћем контексту у одређеној мери може говорити о развоју културе ревизије. С обзиром да прихвата мишљење према којем је једна од специфичних манифестација ширења културе ревизије „концептуална инфлација“ јавног говора, у анализу је укључен и задатак препознања реторичких форми у реформском дискурсу које у себи евентуално садрже шири скуп идеја према којима се савремено друштво описује као „друштво знања“ или „економије знања“.

Основни извор сазнања о претпостављеној „концептуалној инфлацији“ која карактерише културу ревизије (кроз појмове као што су евалуација, осигуравање квалитета, акредитација, транспарентност, ефикасност и сл.) кандидаткиња налази у законским прописима и правилницима, као производима нормативне функције управног и правног поретка државе. Друга врста извора која је коришћена у прилог потврде постављене истраживачке хипотезе о култури ревизије јесте идентификовање нових врста институција или институционалних органа и центара, као и нових пракси и регулација које се организују у циљу надгледања академског рада, као и процене његовог квалитета и ефикасности. Претпоставку о важности ове врсте података кандидаткиња црпи из Пауеровог запажања да ревизорска тела, захваљујући трансферу институционалне моћи могу да одлучују о широком опсегу питања која, по дефиницији, прекорачују своје чисто ревизорске надлежности и постају *de facto* креатори образовних и научних политика. У циљу приказивања начина на које се нормативни прописи и вредности интернализују у животима чланова домаће академске заједнице, кандидаткиња користи и трећу врсту извора – резултате продубљених интервјуа које је спровела са троје професора Београдског универзитета, као и друге наводе из медијских изјава и научних публикација, које

такође представља као ставове информаната, јер потичу од чланова домаће академске заједнице и тичу се теме рада.

Последњу целину поднете докторске дисертације представља *Закључак* (207-214. стр.) у коме кандидаткиња сажима опште закључке до којих је дошла у оквиру целокупног истраживања литературе и извора који се тичу домаћег контекста високообразовне реформе и на основу којих разматра тезу о успостављању културе ревизије у њој. Поред осталог, кандидаткиња долази до закључка да је бирократско-корпоративна култура, која је у англо-саксонским академским контекстима успостављена знатно раније, сада коначно заузела своје место и у европским и другим светским академским контекстима, па тако и у српском. Иако показује да домаћи академски контекст карактеришу многе специфичности које представљају тековине домаће академске културе и административне инфраструктуре, она оправдано и у складу са теоријским претпоставкама од којих полази, сматра да врсте пракси и тела за надзор, контролу и мерење као и начини на које се те праксе спроводе, указују на јасне манифестације преваге тржишно-бирократског модалитета мишљења на штету хуманистичких идеала који су представљали организациони принцип модерне концепције универзитета. Такође, кандидаткиња скреће пажњу и на важност разматрања постојећих критичких погледа чланова домаће (и иностране) академске заједнице, који указују на штетне последице таквог реформског процеса по (традиционални) смисао бављења академским радом.

Кандидаткиња је део својих истраживања културе ревизије објавила у чланку под насловом “Антрополошке перспективе о/у култури ревизије” у часопису *Антропологија* за 2009. годину (81-97), затим у чланку под насловом “Проблем глобалног рангирања универзитета или о искушењима савремених високообразовних система” у часопису *Етноантрополошки проблеми* бр. 2 за 2010. годину. (185-204) и у чланку под насловом “Може ли антропологија образовања да нас образује? О природи знања у антропологији образовања” у часопису *Етнолошко антрополошке свеске* за 2013. годину (169-182).

Сматрамо да ова докторска дисертација представља значајан компаративни антрополошки допринос разумевању савремених академских али и ширих друштвених трансформација, у којима се посебна пажња усмерава на важност административних аспеката таквих трансформација на културу академског рада и ширег политичког и друштвеног односа према таквој култури.

Имајући у виду све речено, предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду да одобри одбрану докторске дисертације *Култура ревизије у науци и високом образовању: случај Републике Србије 2000-2010. године* кандидаткињи МА Ивани Гачановић, за шта су се стекли, по нашем мишљењу, стварни и формални услови.

У Београду,

3.10.2014.

Комисија:

Проф. др Иван Ковачевић

Проф. др Бојан Жикић

Проф. др Љиљана Гавриловић

Проф. др Владимир Рибич
